

פתרון הבחינה בעברית: הבנה, הבעה ולשון- שאלון א'

יחידת לימוד אחת- קיץ 2011

שאלון: 011107 , 210

מוגש על-ידי: ישראלה דויד, רחל נעים

מורות ללשון ברשת בתי הספר של יואל גבע

פרק א'- הבנה והבעה

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-8

שאלה מספר 1

סעיף א'

- (1) הבעיות בלשון היו: מצד אחד שפה דלה ובלתי מגוונת, ומצד שני שפה מליצית מדי.
- (2) הבעיות נבעו מן העובדה שעד להופעתם של העיתונים הראשונים, העברית הייתה לשון עתיקה שהשתמרה בכתבי הקודש, והשימוש בה היה בעיקר בתחום הדת- השפה לא הייתה שגורה ולא נעשה בה שימוש פעיל ושוטף.

סעיף ב'

הסיבה להתעקשותם של כותבי העיתונים הראשונים נבעה מן הדחף להחיות את השפה העברית. הם שאפו לחדש את לשון "הקודש", להרחיבה ולהתאים אותה לצורכי היומיום.

שאלה מספר 2

מאפייני לשון שהיו נהוגים בעיתוניו של בן יהודה:

- (1) לשון העיתון פשוטה ומובנת לכל, לא מליצית ובלי קישוטי לשון מיותרים.
- (2) לשון שמתאימה להבעת רעיונות מודרניים, בלי להיות כבולה בכבלי הטקסט העבריים הקלאסיים.
- (3) מיעוט במילים לועזיות ושימוש בהן רק במקרים מסוימים כדי לסמל את הקשר שבין הלשון העברית ובין התרבויות האחרות.

שאלה מספר 3

סעיף א'

המטרות שהיו לעיתוננים בתקופה זו :

- (1) הפצת הלשון העברית
- (2) החייאת הדיבור העברי בארץ ישראל
- (3) העברת מידע לגבי המתרחש בעולם ובארץ

סעיף ב'

"המגיד"- מובאה מן המאמר, שורה 36-37. "תרגום ידיעות מעיתונות אירופה".

"הצבי"- מובאה מן המאמר, שורה 37-38. "פרסום ידיעות מן הנעשה בארץ ישראל".

שאלה מספר 4

סעיף א'

יוסף קלאוזנר העריך מאוד את בן יהודה ואת פועלו. הוא ראה בחידוש הכתב והסגנון התגבשות של לשון חיה, נמרצת ויפה (למרות הזרות והקיצוניות שהיו בה). לעומת זאת, ביאליק התנגד לפועלו של בן יהודה. לטענתו, לשונו של בן יהודה מתאפיינת בלהיטות יתר בחידוש מילים במקום לנצל את העושר הלשוני שקיים ברבדים ההיסטוריים של השפה (כמו הענקת משמעות חדשה למילים ישנות).

סעיף ב'

תגובתו של בן יהודה לביקורת היא כי למרות ההתנגדות והלגלוג שליוו את פועלו ואת חידושו, הלשון העברית עשירה יותר (באמצעות ה"צבי"), כמו כן מילים ומושגים רבים הפכו להיות חלק מהלשון ונהגים בפי כול (גם בפי המהתלים).

שאלה מספר 5

עגנון טען כי למילים כמו מברשת אין יסוד ושורש בלשון הקודש, ולראייה, ניתן לראות באבן שושן כי הגיזרון (האטימולוגיה) של הערך הוא מלועזית Brush ומערבית מִבְרָשָׁה.

שאלה מספר 6

(4) לעיתון הילדים הייתה תרומה חשובה להתפתחות הדיבור העברי וספרות הילדים.

שאלה מספר 7

תתקבל כל תשובה בתנאי שתהייה מנומקת היטב.

פרק ב' - אוצר מילים והמשמעים: שם המספר ומילות היחס

בפרק זה ענה על כל השאלות 9-15

שאלה מספר 9

סעיף א'

(1) נרדפות

(2) נרדפות

סעיף ב'

לערך "עת" שתי צורות ריבוי: עתים- ריבוי זכר ועתות- ריבוי נקבה.

סעיף ג'

אטימולוגיה (מקור הערך)

סעיף ד'

הרובד הלשוני של הערך "עת" הוא המקרא, ואילו הרובד הלשוני של הערך "עתון" הוא העברית החדשה.

שאלה מספר 10

סעיף א'

חלק הדיבר של הערך עִיתוֹנָאִי הוא שם עצם (מציון המין ז'), ואילו חלק הדיבר של הערך עִיתוֹנָאִי הוא שם תואר (מציון ת').

סעיף ב'

(1) במאמר צוין בהערכה מפעלו העִיתוֹנָאִי של בן-יהודה.

(2) הפרס ניתן לעיתונאי המצטיין.

שאלה מספר 11

סעיף א'

משמעות הצירוף "נקודת מפנה" היא תשובה (4) שלב שבו מתחיל שינוי.

סעיף ב'

משמעות המילה "הנדונה" היא תשובה (2) שעוסקים בה.

שאלה מספר 12

התשובה היא (1) אני סולד מפרסומים בוטים בעיתון.

שאלה מספר 13

משמעות המילה "מליצית" על פי הקשרה במאמר- לשון גבוהה מקושטת שבה מרבים לשבץ משפטים מן המקורות העבריים: מן המקרא ומכתבים ספרותיים.

שאלה מספר 14

שימוש מטפורי זה נבחר כדי להדגיש ולהעצים את הקושי איתו נאלצו להתמודד כותבי העיתונים ואת המעבר מלשון סגורה, כבולה ומוגבלת ללשון מגוונת, משוחררת וטבעית.

שם המספר ומילות היחס

שאלה מספר 15

סעיף א'

(1) אלף שמונה מאות שישים ואחת

(2) אנו מזמינים אתכם

סעיף ב'

(1) ארבעה עיתונים

(2) שישים ושבעה אחוזים

סעיף ג'

בחופש הגדול אסע לדודים שלי שגרים בקיבוץ, ואשאר אצלם כמה ימים.

פרק ג' - תחביר ומערכת הצורות

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (16-19) וארבע מתחום מערכת הצורות (20-23).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משני התחומים, כרצונך.

תחביר

שאלה מספר 16

א' + ב'

פסוקית

מ.פועל

I. לעיתונים נועד תפקיד חשוב בהחייאת הלשון העברית, שימשה עד אז העיקר בתחום הדת.

מ.מורכב

II. בן-יהודה הקדיש מדור בעיתונו לדיון בענייני לשון, אולם פועלו לא הצטמצם רק לתחום זה.

מ.איחוי

מ.שם

III. מעל דפי עיתונו ניהל בן-יהודה מאבק עיקש על השלטת העברית. **מ.פשוט**

שאלה מספר 17

סעיף א'

נושא **מ.שם** הדחף להחייאת השפה נבע מן השאיפה הכללית לחידוש התרבות העברית. **מ.שם**

סעיף ב'

קשר לוגי של סיבה ותוצאה

סעיף ג'

לכן - שורה 54.

שאלה מספר 18

סעיף א'

פסוקית מ. שם (לוואי)

- (1) העיתון של בן-יהודה, שהתפרסם בהתחלה כשבועון, הופיע עד 1915.
- (2) עד 1915 הופיע העיתון של בן-יהודה שהתפרסם בהתחלה כשבועון.

סעיף ב'

- (1) לשון מקראית- שם ותוארו
 לשון העיתונות- צירוף סמיכות
 קטעים ספרותיים- שם ותוארו
 המוסף החודשי- שם ותוארו
- (2) לשון מקרא
 הלשון העיתונאית
 קטעי ספרות
 מוסף החודש

שאלה מספר 19

סעיף א'

הם שיבצו בעיתונים ביטויים מן המקורות העבריים.

- (1) כינוי גוף- הם- נושא
 (2) שם תואר- עבריים- לוואי (משלים שם)

סעיף ב'

- I. הם וגם אחרים שיבצו בעיתונים...
 II. הם שיבצו בעיתונים וגם במקומות נוספים...
 III. הם שיבצו בעיתונים ביטויים וגם דברים נוספים מן המקורות העבריים...

מערכת הצורות

שאלה מספר 20

סעיף א'

- להמנע- בניין : נפעל
 להרחיב- בניין : הפעיל
 לשבץ- בניין : פיעל
 לכתב- בניין : קל
 לתרגם- בניין : פיעל

סעיף ב'

- להמנע - המנעות
 להרחיב - הרחבה
 לתרגם - תרגום

סעיף ג'

תשובה (4) ?מנעו

שאלה מספר 21

סעיף א'

- שְׁגוּרָה- שורש ש.ג.ר בניין : קל
- מְכָרִים- שורש נ.כ.ר בניין : הופעל
- מְקַבְּלִים- שורש ק.ב.ל בניין : פועל
- פְּרָסְמוּ- שורש פ.ר.ס.מ בניין : פועל

סעיף ב'

- (1) מגיד, מבשר
- (2) מגיד- נ.ג.ד, מבשר- ב.ש.ר

שאלה מספר 22

סעיף א'

פעלים	שמות פעולה
השתדל- התפעל	הבעה- הפעיל
תתאים- הפעיל	התנגדות- התפעל
נתקלו- נפעל	-

סעיף ב'

- (1) בִּיתִי- צורן נטייה- מציין שייכות- הבית שלי.
- (2) אוכל בִּיתִי- צורן גזירה- סיומת אי לציון שם תואר.

שאלה מספר 23

סעיף א'

שורש משקל	בסיס וצורן סופי	הלחם בסיסים
מגבת	מילון	חידק
משרד	זהות	
מגהץ	עיריה	
משטרה		
תזמורת		

סעיף ב'

(1) נְזִילָה - נְזִילָה - שורש ומשקל

(2) נְזִילָה במשקל קְטָלָה לציון מחלות